

УДК: 635.615:631.527.5

АГРОБІОЛОГІЧНА ОЦІНКА СОРТІВ БАКЛАЖАНА В УМОВАХ СТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ

Гондл О.Ю., магістрант,

Нінова Г.В., к.с.-г.н., доцент

E-mail: stepina55@mail.ru

Таврійський державний агротехнологічний університет

Робота присвячена з'ясуванню продуктивності різних сортів баклажана, визначенню строків дозрівання в зрошуваних умовах Південного Степу України.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень. В даний час баклажан є однією з основних овочевих культур в Середній Азії і на Кавказі. Отримав поширення він і в Україні, де баклажан вирощують порівняно недавно, тому кількість сортів невелика. Сьогодні в Україні зареєстровано лише 33 сорти і гібриди баклажана [1].

Річна потреба в овочах за даними фізіологічних норм споживання овочів в середньому на людину становить 161 кг, в тому числі баклажана 6,6 кг. або 4,1% [2].

Плоди баклажана містять: сухої речовини - 7,1-11 %, цукрів - 2,7-4 %, білків - 0,6-1,4 %, жирів - 0,1-0,4%, а також солі кальцію, калію, фосфору, заліза, каротин, велика кількість вітамінів групи В, рутин, нікотинову кислоту (вітамін РР) [3].

На насінневому ринку України з'являються сорти різної селекції, які відрізняються своїм різноманіттям за забарвленням, формою і розміром плодів. Так, наприклад, сорти селекційно-насіневої фірми „Манул” Санчо Панса, Бумбо, Філімон мають плоди масою 600-1000 г. Висота рослин цих сортів досягає 80-150 см. Плоди баклажана італійської селекції виділяються високими смаковими якостями м'якуша, без присмаку гіркоти та добре зберігають свої товарні властивості [4].

Незважаючи на широке пропонування, спостерігається недостатній асортимент сортів і гібридів різних груп стиглості з високими адаптивними властивостями. Тому сьогодні гостро стоїть питання впровадження різних за напрямком використання сортів баклажана.

Мета: вивчення біології та продуктивності рослин баклажана в умовах посушливого клімату із застосуванням краплинного зрошення.

Об'єкт досліджень – процеси росту, розвитку та формування врожаю баклажана.

Предмет досліджень – сорти баклажана, біометричні та продуктивні показники рослин.

Дослід проведено у чотириразовій повторності, і закладено методом рендомізації. Площа облікової ділянки 20,83 м². Варіанти досліду сорти баклажана: 1 Сорт Алмаз (контр-роль); 2. Довгий фіолетовий; 3. Дон Кіхот.

Схема посадки розсади 90+50×50 см, (28,6 тис.шт/га).

Агротехнічні заходи в досліді загальноприйняті і проводились згідно вимог.

Результати досліджень. Клімат в господарстві ТОВ «Україна», де проводили спостереження відзначається недостатньою кількістю опадів протягом року. Кожні два роки в цьому регіоні спостерігаються суховії. Ґрунт чорнозем південний, слабосолонцюватий, сформований на лесі. Вміст азоту середній, Р₂О₅ та К₂О – відповідають високому рівню забезпеченості. Територія господарства, де досліджувалась культура, відноситься до плоско рівнинного типу водно-ерозійного рельєфу, що є важливим при вирощування культури в умовах зрошення.

Відмічено, що в період висаджування розсади, у травні місяці 2013 року спостерігалось на 40 % менша кількість опадів за середньо багаторічній, але ці умови не вплинули на вегетацію баклажана, тому що в господарстві його вирощували в умовах краплинного зрошення.

Строки посіву сортів були однаковими у 2012 та 2013 рр. Спостереження за фазами росту і розвитку рослин баклажана показали, що сорти впливали на строки їх проходження.

Масові сходи відбувалися в середньому в інтервалі 8-12 діб. Раніше з'явилися у сорту Алмаз, решта сортів на 2-4 дні пізніше. Фази утворення 2 справжніх листків та пагонів проходили з розбігом 5-7 діб для кожного сорту.

Плодоутворення починається через 8-10 діб після початку процесу цвітіння у контрольного сорту Алмаз, а лише через 15 діб у досліджуваних. Суттєві відмінності в проходженні фенофаз відмічаються по всіх сортах. За роки досліджень надходження фази початку галушення куща та плодоутворення відмічено в середньому на 7-13 діб раніше у рослин контрольного сорту Алмаз. Також на 5-6 діб раніше вони досягали масової технічної стиглості.

Фенологічні спостереження за рослинами різних сортів баклажана дають змогу відмітити, що за роки досліджень його вегетаційний період сорту Алмаз – 125, сорту Довгий фіолетовий - 130, а сорту Дон Кіхот – 132 доби.

Аналіз продуктивності дослідних сортів баклажана показав, що надходження врожаю мало істотну різницю (табл. 1).

Таблиця 1 – Продуктивність сортів баклажана, 2012-2013 рр.

Варіант	Середня маса плоду, гр.	Кількість плодів на одній рослині, шт	Врожайність		Вихід стандартної продукції, %
			т/га	% до контролю	
Алмаз (контроль)	160	13	59,5	100	91,8
Довгий фіолетовий	250	11	78,6	132,1	80,7
Дон Кіхот	300	7	60,0	100,84	77,1
НІР ₀₉₅			3,3		5,4

Так, по сорту Довгий фіолетовий показники врожайності були найбільшими та дорівнювали 78,6 т/га, що відповідно 132,1 % до контрольного сорту. Врожайність сорту Дон Кіхот була дещо вищою і складала 60 т/га - 100,84 % до сорту Алмаз.

Найбільша маса плода спостерігалась у сорта Дон Кіхот – 300, а найменша у контрольного сорта 160, проміжне положення займав сорт Довгий фіолетовий з показниками середньої маси плоду – 250 г. Тобто найбільша суттєва різниця була відмічена по варіанту 3 у сорта Дон Кіхот.

Але найбільшу кількість плодів на одній рослині мав контрольний сорт, яка дорівнювала 13 шт., в порівнянні з рештою досліджуваних 2 та 3 варіантів – 11 та 7 відповідно.

Вихід стандартної продукції, що є однією з найголовніших умов для економічно ефективного вирощування баклажана, мав сорт Алмаз з показниками – 91,8 %. Таким чином, сорт Алмаз мав найкращі показники якості продукції, що в порівнянні з іншими варіантами суттєво відрізнялись.

На основі проаналізованих всіх економічних показників вирощування продукції дослідних сортів баклажана було виявлено, що найбільш прибутковою виявилась продукція сорту Довгий фіолетовий з рівнем рентабельності 95,5 %, менші показники отримані по сорту Дон Кіхот – 61 %, проміжні значення у контрольному варіанті сорту Алмаз – 86 % (табл. 2).

Такі показники отримані завдяки більш ранньому строку надходження продукції сорту Алмаз, більш дорогої на ринку та більшої врожайності сорту Довгий фіолетовий.

Висновки.

1. Усі досліджувані сорти баклажана придатні для вирощування в зрошуваних умовах Степової зони України.

Таблиця 2 – Економічні показники вирощування баклажану, 2012-2013 рр

Показник	Алмаз (контроль)	Довгий фіолетовий	Дон Кіхот
Урожайність, т/га	59,5	78,6	60
Вартість продукції, грн./га	238 000	275100	180000
Виробничі затрати, грн./га	127925	140694	111780
Собівартість, грн./т	2150	1790	1863
Чистий дохід, грн./га	110075	134406	68220
Рівень рентабельності, %	86	95,5	61

2. За роки досліджень сорти баклажана показали високу врожайність на рівні –78,6, 60 та 59,5 т/га Довгий фіолетовий і Дон Кіхот, Алмаз (контроль) відповідно.

3. Найбільш скоростиглим в умовах відкритого ґрунту виявився контрольний сорт Алмаз - плодоутворення починається через 8-10 діб після початку цвітіння, тоді як через 15 діб у решти варіантів. Масове надходження плодів спостерігалось через 18-22 діб після цвітіння. В процесі дослідження 2012-2013 рр. було виявлено що контрольний сорт Алмаз набував технічної стиглості на 5 діб раніше, ніж решта сортів.

Рекомендації виробництву.

На основі проведених досліджень встановлена можливість рентабельного вирощування новітніх сортів баклажана в умовах Степової зони України для приватних та фермерських господарств у відкритому ґрунті за умов краплинного зрошення, що дозволяє розширити регіон вирощування цієї цінної овочевої культури. Особливо відмічено сорт Довгий фіолетовий, як високоврожайний та сорт Алмаз як скоростиглий.

Список використаних джерел.

1. Сич З. Д. Сортовивчення овочевих культур: Навч. посібник / З. Д. Сич, І. М. Бобось. – К.: Нілан-ЛТД, 2012. – 578 с.
2. Осокіна Н. М. Технологія зберігання і переробки продукції рослинництва: Підручник / Н. М. Осокіна, Г. С. Гайдай – Умань, 2005. – 614 с.
3. Глухова В. М. Перспективные сорта баклажана по химическому составу и использованию в производстве/ В. М. Глухова, А. Г. Фролова – Науч. техн. бюл. ВИР. 1998. Вып. 186, С. 16-19.
4. Андрієвська С. А. Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур / [С. А. Андрієвська, О. Ю. Барабаш, О. М. Біленька, М. М. Гаврилук, Г. Г. Гнатюк]; за ред. К. І. Яковенко.- УААН; Інститут овочівництва і баштанництва, 2001. – 644 с.